

TORONTAI

Megjelenik naponta reggel. - Szerkesztőség, kiadó-hivatal és nyomda: Beckserek (Nagybeckserek), Sepp Kraft (Zápolya) ucca 3. szám. - Telefon 21.

SZERDA, 1944 MÁRCIUS 15

73. évfolyam 62. szám

Előfizetésben:

Évente	840	félévre	420
negyedévre	210	havonta	70

A Kossuth-év eszménye

Gyermekkorunk kitörölhetetlen és elmoshatatlan emlékei közé tartozik az a kép, amely egy fehér, körszakállas férfit ábrázol, kopasz fejével és kemény tekintettel s amint a kemény tekintetből is lehet olvasni valami mélységes, olthatatlan, romantikus szomorúságot, azonképen az egész képet is valami mitikus hangulat lengi körül. A ráma feketesége illik a komor arc kifejezéséhez s a valódi nemzetiszínű szalag, melyet fanatikus kezek szőttek a kép alá, most gyászpántlikával ölelkezik.

Pislakoló tudatunk legmélyéről bukkan fel az emlék. Kutatunk utána, mint meghitt, üres estéinken, mikor lim-lomjainkat rakosgatjuk, nézegetjük, olvasgatjuk. Valahonnan messziről homályos képzetek füstölögnek elő, apró cseprő töredékek; mondatok, melyeknek értelmét nem tudjuk összerakni, csak a valószínűséghez folyamodunk, mint az antik írárok megfejtői. Éledező öntudatunk határáig megyünk le, az eszméket első tapogatózó, mozgolódó életmegnyilvánulásáig, a gyermek feloldó és regisztráló értelmének jelentkezéséig. És olyan tisztán látjuk az arcot, mintha csak most néztünk volna hosszú hosszú ideig, aztán lehunyánk a szemünket s pillánk alatt megjelenne a képmás. Így áll most is előttünk. S tovább keressgélünk.

A képet megszokjuk, mindennaposá válik, de aztán eljő az idő, amikor már vendégségbe járunk s ott, az idegen helyen is felfedezünk egy hasonló képet; kétségkívül: ugyanaz a személy, csak talán a nemzetiszínű és fekete szalag hiányzik; kokárda helyettesíti, vagy esetleg kívülről babérokoszoru, borostyánlevél, piros-fehérvörös diszítés. Talán eszünkbe jut még egy-egy falusi emlék is, néhány agyapadlós parasztszoba, ugyanezzel a szomorú arccal, csakhogy sokkalta cifrábban, kiszínezve rámban, de üveg nélkül. Akkor azt tetszett legjobban s most igazat kell adnunk régiómagunknak, mert tényleg az volt a legszebb.

S egyszer csak érdekelni kezd: ki az a férfi? Annyi mindenféle képet láttunk már apánkról, anyánkról, nagyszüleinkről, esküvőképet, csoportképet — a családot —, nagybátyáink katonaképet, s mindegyikről tudjuk már, ki-kicsoda, hiszen személyesen is ismerjük őket. De ki az a komortekintetű, szomorú férfi, akit olyan nagy becsben tartanak, hogy fotografiáját szokatlanul nagy képmásban, körül-diszítve aggatják a falra?

Erre a kérdésre stilszerűen nagyapáink adják meg a választ. Nincs ebben semmi csodáltnivaló és semmi transzcendens titokzatosság. Nagyapáink már kimélik magukat, kevesebbet dolgoznak és többet vannak velünk, mert közelodik hozzájuk az a kor, amelyben testileg-lelkileg felemelkednek hozzánk, gyerekekhez, de közelodik az elmúlás pillanata is s ilyen-

kor a csöppnyi utód az egyetlen vigasz és az egyedüli elégtétel. Aztán meg az a komoly magatartás, előkelő és nagyságos idegen az öregurak mély, belső ügye is. Ahogy kiejtik a nevét — ahogy magyarázóan és elmélázva válaszolják: „Az? Az Kossuth Lajos. Kossuth apó!” — az már maga a romantika, maga a meseigéret, mely azon pillanatban felkelti érdeklődésünket.

A mese szépen indul és szomorúan végződik. Az impulzív gyermeklélekben nem a Toldiszabásu, legyőzhetetlen óriások, nem a reitenthetetlen, gáncsnélküli lovagok hagyják a legmélyebb nyomot, hanem a tragikus hősök, akiknek során sokáig el lehet gondolkodni és akik felett, sokáig el lehet sajnálkozni. Aztán megragad az az kétségtelen elfogódottság is, mely a mese végén nagyapáinkat megröhanja; bizonyítalanná válik a hangjuk, esetleg könnyeznek is. Már egészen

más szemmel nézzük a képet és nem is sejtjük, hogy a később oly perdöntő fontosságú világnézetünk most kapta meg az első lökést a helyes és az egyetlen magyar irány felé.

A szimbólum erején mit sem változtat a test halála. Kossuth Lajos réges-régen meghalt, de a nép és kormányzója továbbra is szorosan együttmaradt és ezt az együttlételemzedékről nemzedékre hagyta örökül. Mi is kapunk valamit: ránk maradt a befejezetlen és megvalósítatlan kossuthi mű, a szabadság töretlen hite és ránk maradt az a súlyos tapasztalat, mely most, ezekben a válságos időkben égő mementóként lőbög lelkünkben, ránk maradt az a felismerés, hogy csak az öncélú, magyar politika segíthet ki bajainkból s hogy minden időben csak a saját erőkre számítsunk és arra támaszkodjunk.

Tarnopolnál a német csapatok fölfogták a bolsevisták élcsapatait

A Führer főhadiszállásáról jelentik.

A véderő főparancsnoksága közli.

A szovjetcapatok nagytámadásának sulypontja változatlanul a keleti arcvonal déli szakasza. A német csapatok azon a szakaszon nagy tulsullyal támadó ellenséggel szemben tegnap is szívós ellentállást fejtettek ki, valamint súlyos harcokban számos támadást hártottak el. A Krivojrogtól délnyugatra, Umantól délnyugatra és Tarnopol déli térségében a botorések helyein a németek, nagyszámú szovjet páncélos sétlövése mellett, fölfogták a bolsevisták támadó élcsapatait. A harcokban egy a főcsapatot elvágott német harccsoport, Bregenzer ezredes vezetésével, a számbeli nagy tulsulyban volt előretörő ellenséget több napon át föltartóztatta, visszaküzdötte magát és harc közben elpusztított 25 szovjet páncélost.

Az utóbbi napok súlyos védelmi harcokban Tarnopol keleti térségében kiválóan érvényesült a Lehmann főrohamcsapatvezető helyettes parancsnoksága alatt álló 1. számú páncélos SS hadosztály Hitler Adolf SS testőrzészlőalj és a Mauss ezredes vezetésével álló 7. számú türingiai páncélos hadosztály. A Ruffer százados vezetésével álló egyik repülőgéposzt tag szintén kitüntette magát.

Az arcvonal középszakaszán

csak helyijelentőségű csatározásokra került sor. A Szmolenszk autóvasutnál lefolyt elkeseredett küzdelmekben a Kraut altábornok vezetésével álló 78. számú württembergi roham hadosztály kiváló győzelmet aratott. Az ellenség az arcvonal szakaszon, egyetlen hadosztály körzetében elvesztett 4 ezer embert halottakban, 43 páncélost, 45 ágyut és számos más fegyvert.

A finn tengeröbölben, Magerburg félszigetén, a német rombolók kiváló sikerrel támadták a szovjet állásokat és utánpótlási összeköttetéseket.

Olaszországban kölcsönös élénk felderítő és rohamcsapat tevékenységen kívül, nem került sor jelentősebb harcokra. Anzió és Nettunó térségében a német távolbárhordó útegek tüze kiterjedt, tüzeket okozott az ellenség kikötőiben.

Angol bombázók és torpedóvető repülők március 12-én, spanyol felségvizeken, az Ebró folyó torkolatánál, megtámadták a német Kilissi nevű gőzöst. A hajó lángba borult és elpusztult.

Néhány angol zavartkeltő repülőgépről elmúlt éjjel bombákat dobtak Németország nyugati helységeire.

Német harcrepülők kijelölt célpontokat támadtak Anglia déli tengerpartján.

Kossuth lelke ma is itt él és hat közöttünk, az egykori gyerekek között, akikbe beleoltották 1848 nagyszerű hitét. Erre gondolunk most, amikor ez a komor esztendő — Kossuthi halálának ötvenedik évfordulójával — meg nagyobb erővel figyelmeztet hűségünkre, a kossuthi gondolattal szemben. Ő jelenkezik; legyen hát ez tényleg Kossuth év, iratlan, nem hangoztatott és nem propagált Kossuth-év, pontosan olyan igaz és olyan mély, mint volt száműzetése idején, amikor egy eszményi nép óhajából egy eszményi országot kormányzott Maculayvel állítva, hogy: „ha az embereknek addig kellene várniok a szabadságra, míg szolgátságban jókká és bölcsékké válnak, bizony, örök időkkig varhatnának“.

Ódodjon fel szívünkben az örökké élő és örökké ható eszmény és váltsa meg ezt a sokat vérző, sokat nélkülöző és sokat szenvedő népet.

Az 1848 49. szabadságharcunk ügye az idegen armány és az orosz seregek benyomulása következtében Világosnál elbukott. A nagy magyar szabadsághősök egy részét elfogták és Aradon kivégezték. A másik rész menekült a véres boszu elől a szélrózsa minden irányában. Így menekült Kossuth Lajos is idegen földre, hogy ott a magyar igazság ügyének zászlaját égő fátklyaként lobogtatva, tollal és előszóval, személyes varázsával folytassa az ellenállás szent háborúját. Amerre csak járt, lelkes követőket és katonákat toborzott hazája elveszett szabadságának és függetlenségének feltámasztására. Megfordult az akkor ismert egész világon. Ragyogó beszédeivel, nagyszerű értekezéseivel mindenütt magával ragadta hallgatóságát. Propaganda munkája nyomán a világ közvéleménye egyszerre a magyar ügy mellé állott.

Mikor 1849-ben Magyarország államiságát egy császári rendelet önkényesen eltörölte, a nemzet a debreceni függetlenségi nyilatkozatban detronizációval felelt s a független Magyarország Kossuth Lajost választotta meg kormányzójának. Végigjárta az új erőre kapott szabadságharc dicsőséges hegyormait, de a világosi és aradi kálvária útjára is rá kellett lépnie. Kibujdosott hazájából, hogy a művelt világ szeme előtt harcoljon leigázott nemzetének felszabadításáért. A hontalan Kossuth Lajos kezei fényes glóriát fontak a gyázbaborult nemzet alakja köré.

A Gondviselés hosszú, dicsőséggel és szenvedéssel teji étellel ajándékozta meg. Csendes magányában olasz földön írta meg azokat az iratait és szövegeit, amelyek a magyar remekírás örökké csodálatraméltó gyöngyei lesznek. Késő öreg koráig munkáséletet élt. Amikor 1894 március 20-án meghalt, halálát az egész magyar nemzet és a művelt világ megsiratta. A magyar nép pedig édesatyjának nevezte el Kossuth Lajost.

Emlékezzünk 1848 március 15-ére

Az volt tavasz: 1848 tavasza! Csodálatos március és annak még csodálatosabb idusa, vagyis a közepső, a 15-ik napja! Ezen a napon nem a fontolgató politikusok, nem az országgyűlés, hanem a magyar ifjuság írta nagyszerű tetteivel nemzete történelmét. Szavakkal nem jellemezhető hazaszretetük, ifju lelkük határtalan lelkesedése parancsolta, mint cselekedjenek. Nem volt fegyverre szükségük. Vér nem ömlött tetteik nyomán. Egy nap alatt valóra váltották mindazt, amiről háromszáz esztendőn át annyi szó esett az országgyűléseken és egyebütt a magyar életben. Amiről oly régóta álmódzott a nemzet és álmódzott egész Európa: a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméi ezen a napon testté formálódtak.

Mi történt 1848 március 15-én és hogy történt? Mit csinált az ifjuság ezen a csodálatos napon? Tavaszt, ifjuságot, önmagát vitte a történelembe. Cselekedetei megindították a gyorsütemű fejlődést s lerakták a jobb idők alapját.

Ugy volt az, hogy a mult század első felében egész Európa feszülő vágyakkal nézett jövőjébe. A szabadság, testvériség és egyenlőség eszméi mindenütt ott izzottak az emberek lelkében. Franciaország mozdult meg elsőnek. Az 1848-i párisi forradalom — visszahatás a hatalom szabadságellenes törekvéseire — lázba hozták Ausztriát is, Magyarországot is. Március 3-án Kossuth Lajos a független, felelős kormányt hozza javaslatba a pozsonyi országgyűlésen és Ausztria számára is új, korszerű alkotmányt sürget. Az ország nádora, István főherceg Bécsbe siet, hogy utasításokat kérjen az országgyűlési javaslatokra nézve. A bécsi királyi és császári udvar azonban maga is tanácstalanul állott az új kívánságokkal szemben. Amíg azonban Magyarország és Ausztria sorsát irányító bécsi politikusok tanakodtak, hogyan lehetne ismét gátat vetni a magyar osztrák kívánságoknak, Bécsben, március 13-án kiűtött a forradalom és Metternichnek, az alkotmányos fejlődés kerékkörtőjének, menekülnie kellett.

Ezalatt Pest is megmozdult. Már március 12-én Irinyi József 12 pontba összefoglalta, mit kíván a magyar nemzet. A főbb korszerű kívánságok ezek voltak: Sajtószabadság, a cenzurának, azaz a kinyomatásra szánt írásközvetes hatósági felülvizsgálatának eltörlése; felelős minisztérium és évenkénti országgyűlés Pesten; törvény előtti egyenlőség; közös teherviselés, (tehát a nemesség is fizessen adót); nemzeti őrség szervezése; a katonaság esküdjék meg az alkotmányra, a politikai foglyokat bocsásák szabadon: egyesülés Erdélylyel. Erdélynek t. i. ez időben még külön szervezete, külön országgyűlése volt. Mikor a március 13-i bécsi forradalom híre Pestre eljutott, az ifjuság Petőfi Sándor, Jókai Mór és Vasvári Pál vezetésével a régi Pilvax-, ekkor Filinger-kávéházban gyülekezett

össze s elhatározta, hogy másnap, március 15-én a városban is kihirdetik a 12 pontba foglalt nemzeti kívánságokat.

Felvirrad a történelmi nap: 1848 március 15-ike. Az ifjuság vezetői már kora reggel megjelentek a Pilvax-kávéházban, majd egyre többen gyülekeztek, sőt a készülők nagy események hírére a közönség köréből is sokan megjelentek, úgyhogy csakhamar zsúfolásig tele lett a terem lelkes érdeklődőkkel. Jókai az asztalra állva felolvasta a 12 pontot, majd Petőfi elszavalta gyújtó hatású Nemzeti dalát. Harsogott az eijen, a közönség tombolt lelkesedésben, az ifjuság pedig Petőfi vállára emelve járt körül a teremben.

A kávéházból az orvosi egyetemre ment az utközben is megnövekedett tömeg. Az akkor Hatvani uccának nevezett mai Kossuth Lajos ucca sarkán, az Országos Kaszinóval szemben állt a orvosi egyetem kétemeletes épülete. Az ifjuság vezetői benyitottak az egyetem tantermeibe és csatlakozásra szólították az ifjuságot. Hiába akarták visszatartani őket a tanárok, az ifjuság az udvarra tódult. Ott Jókai felolvasta a 12 pontot. Petőfi pedig elszavalta a Talpra magyar-t, leirhatatlan lelkesedést keltve. A központi egyetemen a jogászokat és bölcsészeket szólították fel ugyanigy a csatlakozásra. Már ekkor a mai Egyetemter, Egyetem ucca, Ferenciek-tere, Kossuth Lajos ucca tele volt lelkesedő emberekkel. Az ifjuság most a mai Kossuth Lajos ucca és Szép ucca sarkán emlékművel megjelölt bérpalota helyén állott épület elé vonult. Itt volt ugyanis Landerer nyomdája, amelyben a 12 pontot s a Nemzeti dalt akarták kinyomtatni. Landerer azonban nem vállalta a munkát, mert a kéziratokon nem volt rajta a cenzor jóváhagyása. Odaugta azonban Irinyi Józsefnek: „Foglaljanak le egy sajtógépet!” Irinyi odament a legnagyobb géphez és így szólt: „E sajtót a nép nevében lefoglaljuk és követeljük a kézirat kinyomtatását”. „Az erőszaknak nem állhatok ellent” — válaszolta az ifjakkal együttérző Landerer. A feldarabolt kéziratok kiszedésével 10 lelkes betűszedő hamarosan elkészült s még deket sem harangoztak, már ki volt nyomtatva a 12 pont. Majd Petőfi alakja tűnt fel a nyomda ajtajában, amint lobogtatja a Nemzeti dal első példányaikat.

Megkondult a déli harangszó, Hunyadi nándorfehérvári diadalnak örök himnuszt zengve... A tömeg oszladozni kezdett, hogy délután, mint Irinyi kihirdette, a Nemzeti Múzeum kertjében gyülekezzék, ahol szétosztják majd a szabad sajtó első termékeit s ahonnan majd a városi tanács elé járulnak, hogy csatlakozzék a mozgalomhoz. Délután a Múzeum kertjében óriási tömeg sereglett össze. Vasvári Pál majd Irinyi szólt a megjelentekhez. A lelkes tömeg itt is Petőfit akarta látni és hallani. A nap hőse meg is jelent a Nemzeti Múzeum széles

lépcsőjázatát balról szegélyező széles falazat koronáján és elszavalta hatalmas erejű buzdító dalt. A tömeg itt is utána dörögte: „... esküdjünk, hogy rabok tovább nem leszünk”. Emléktábla hirdeti ezt a mozzanatát a nagy napnak a lépcső oldal falán.

Ezután a tömeg a Városházterre igyekezett. Eppen tanácsülés folyt, amikor az ifjuság küldöttsége, mint a nép küldöttei, a tanácsteremben megjelentek. Rottenbiller Lipót alpolgármester e szavakkal fogadta a küldötteket: „Üdvözlöm önöket, mint a tavasz első fecskéit. Önök hozzák a teljes szabadság reményét. Önök verték le a sajtóról a bilincseket és biztosan hiszem, hogy az önök oltalma alatt városunk meg lesz oltalmazva a rendzavarásoktól”. Majd aláírták a 12 pontot a polgármesterrel annak jeléül, hogy a városi tanács is csatlakozik az azokban felsorolt nemzeti kívánságokhoz. A városi tanács kimondta azt is, hogy küldöttséget meneszt az országgyűléshez a 12 pont elfogadása iránt.

Már későre járt az idő, amikor az ifjak hatalmas tömeg kíséretében átmentek Budára, az akkoriban legfőbb magyar kormányhatóságtól, a helytartótanács-tól követeljük a cenzura eltörlését s a politikai foglyok szabadonbocsátását.

Most a tömeg Táncsics Mihály író börtöne elé vonult, aki már 1847 óta fogságban sanylődött sajtóvétség miatt. Nem tudta, hogy azok az eszmék, amelyeket könyveiben hirdetett, azóta részben valósággá lettek s könnyekre fakadva vette tudomásul szabadonbocsátását. Az ifjuság kocsiába ültette s valóságos diadalmenetben vitte át Pestre. Itt kifogták kocsi-jából a lovakat s az ifjuság nyargalt Táncsicsal a Nemzeti Színház elé. Ott az ifjuságnak már délelőtti előadott kérésére Katona József Bánk bán című drámáját játszották. A lelkesedéssel csordultig telt kedélyek nem akarták most a Bánk bán párbeszédeit hallgatni. Izzó hangulathoz jobban illő dalokat, szavakat akartak hallani. Egressy Gábor a kiváló drámai színész, elszavalta Petőfi Talpra magyar-ját, majd a Hunyadi László című operából elénekelt a színházi énekkar a „Meghalt a cselszövő, eltűnt a rut vizsály” kezdetű dalt, más részleteket pedig a zenekar játszott belőle. Felhangzott a Szózat dala is és Egressy Béninek még aznap a Talpra magyar vérpezsdítő szövegére illő dallamszerzeményének eléneklése fejezte be ezt a forró estét.

Ó, micsoda nap volt ez! Pest örömmámorban uszott. Az emberek szorongatták egymás kezét s könnyezve borultak egymás nyakába. A jobb, a szebb jövő hajnalát látta derengeni mindenki Magasztalva beszéltek az ifjuságról s vezéreiről, Petőfiről, Jókairól, Vasváriról. Irinyiről és a többiekről, akik a szép napot derítették nemcsak Pest-Buda lakóira, hanem az egész nemzetre.

Március 15-ének vívmányait az országgyűlés törvényjavaslatként az uralkodó elé terjesztette. Április 11-én a javaslatokat a király szentesítése törvényerőre emelte. De amennyire áthatotta a szebb jövő beköszöntésén érzett öröme,

ez az öröm éppen oly rövid volt. Az uralkodó titkos tanácsadói ellenünk izgatták nemzetiségeinket, hogy követeljenek nekünk is hasonló önállóságot a magyar államon belül. Ezt a lehetetlen kívánságot önmagának megbuktatása nélkül nem teljesíthette volna a nemzet. Erre a nemzetiségek fegyverhez nyultak. Nekünk is fegyvert kellett fognunk a magunk védelmére. És megindult a harc a magyarság hagyományos elszánt bátorságával, vitészségével. Testvér és testvér, apa és fiu egymás mellett küzdött és halt meg a magyar szabadságért. Már-már diadalt ült ellenein a magyar hősiesség, amikor keleti határainkon a bécsi udvar kérésére megjelent orosz gőzhengerrel, a rettenetes tuleróval szemben nem állhattuk már a harcot. Világosi fegyverletételünket kegyetlen megtorlás, hosszú elnyomatás követte. Ó, de fájdalmas emlékezés! 1867-ben kisütött a kiegyezés napja, Deák Ferenc bölcsesége kibékítette a nemzetet uralkodójával. Ujra háborúnak kellett azonban jönnie, vérömlesztő világháborúnak, hogy a nagy március eredménye, a magyar függetlenség teljesen megvalósuljon.

Ifjak! Ti vagytok a nagy márciusi ifjuság utódai! A ti hazaszretetben fogant cselekedeteiteknek kell elhozniok a jobb jövőt! Gondoljatok Petőfire és a többi lelkes márciusi ifjura, akik amit fegyver nélkül lelkesedésből alkottak, azt, amikor kellett fegyverrel, hősi bátorsággal védték meg. Kövessétek nemes példájukat! Így derül ránk majd a szebb jövő!

XII. Pius pápa Rómáért

Vatikánváros, márc. 14.

XII. Pius pápa Róma ellen vezetett angol-szász terrortámadásaiával összefüggésben ismét felemelte tiltakozását. Beszéde során kijelentette, nem akarja megvédeni Rómát az elpusztítástól, mint annakidején I. Leó pápa tette Attila és seregével szembe. Róma akkor vár volt. Ma nyílt város. Azért fohászodik a Mindenhatóhoz értesse meg az új kor vándáival, mit jelent ma Róma a kereszténységnek és ugy kijózanítva kímélik meg a további rombolásoktól.

A Szovjetunió uj külügyi népbiztosa

Szófia, márc. 14

A „Zoro” című bolgár lap szerint Lavrentie szovjet biztost nevezték ki a Szovjetunió új külügyi népbiztosává.

Laurentie a háború előtt már volt követ Bulgáriában és Romániában is. A lap szerint Laurentie külügyi népbiztossá történt kinevezéséből arra lehet következtetni, hogy Moszkva külpolitikájának homlokterében változatlanul a Balkán-félsziget áll.

Az amerikai kongresszus vendégjárása

Lisszabon, márc. 14.

Angol parlamenti körökben mozgalom indult arra, hogy az angol alsó- és felsőház hívja meg vendégjárásra Londonba az USA kongresszus arra hajlamos kongresszusi tagokat. A kongresszus tagjai részt vennének, illetve jelen lennének az alsó- és felsőház ülésén.

Politikai áskálódás

Stockholm, márc. 14.

Ugy tűnik az egész világ egy nagy falu, ami a politikát illeti, amikor arról van szó, hogy politikai ellenfelet lehetetlenné kell tenni. A svéd sajtó egyik része ugyanis azzal a váddal illette. Qui Ing miniszterelnököt és Terboven miniszteri biztost hogy a nemzeti képtárból nagyértékű festményeket elloptak.

A valóságban azonban kitűnt, hogy a festményeket a birodalmi Biztosság épületébe és a Storting palotába helyezték át azok diszitésének kiegészítéséül.

Roham a Roosevelt-klub ellen

Lisszabon, márc. 14.

Amikor Amerika belépett a háborúba, Roosevelték abban reménykedtek, itt az alkalom, hogy a pátkány-módra szaporodó gangsztereköl meg szabaduljon. Nagy verbuválás folyt, hogy bevonultassák őket katonáknak. A börtöntölteléknek is kegyelmet adtak, amikor készeknek nyilatkoztak a bevonulásra. A „faj“ azonban, ugy látszik, kiirthatatlan. Arról tesz tanúságot a „Daily Telegraph“ tudósítása, amely arról szól, hogy a gangszterek egy csoportja forgópisztolyokkal és gépfegyverekkel fölszerelten megrohamozta a Roosevelt-klubot Nyugat-New York városrészben és ott lelt tagoktól 30 ezer dollárt zsákmányoltak.

Az angol vasúti forgalom nehézségei

Stockholm, márc. 14.

Az angol forgalomügyi miniszter az angol vasútvonalak és a kocsiállomány állapotáról nyilatkozott. Nyilatkozatában megállapította, hogy a vasúti vonalakon és általában az állományban nagy károk, rombolások keletkeztek, aminek helyreállítása belátható időn belül nem következhet be. Amit a német repülőek angol vasútvonalakon és berendezésekben okoztak károkat, egyelőre meg föl sem lehetett becsülni.

Beismerés és vallomás

Madrid, márc. 14.

A spanyol EFC hírközlő iroda new-yorki tudósítója a légiháború kihatásáról írt lapjának Tudósítása amerikai mértékadó és vezetőpolitikusok beismerése és vallomása alapján alapzik. A politikusok két-égtelenül megállapították, hogy a légi háborút és így a terrortámadásokat német városok ellen Anglia kezdte. Anglia vezette az első légitámadást Syt ellen. Amerika pedig 1943 január hónapjában intézett terrortámadást Emden és Wilhelmshaven ellen. A kezdésért és az arra következő visszaütésért, valamint az elfajulásért általában és kétségtelenül Anglia a felelős.

Ez a nyílt beismerés és vallomás egyúttal jellemző Amerika és Anglia közötti duló „jó baráti és szövetségi“ viszonyára.

Halászcsónak, halászbárka, hálók, stb. azonnal eladó.

Megtekinthető: Beckserek, Pasityeva (Tomasováci) utca 28/a. sz. a. 269

Háztartási alkalmazott

helyet keres 3 hónapos

—kislányával együtt—

Érdeklődni lehet a Női Táborban.

KOSSUTH LAJOS

Ötven esztendővel ezelőtt halt meg Kossuth Lajos. A magyarság gyásza sohasem látott méreteket öltött mikor hazahozhatta nagy halottját. Amerre a menet elvonult siró, könnyesarcu emberek szegődtek nyomába és kísérték utolsó útjára Kossuth Lajost, a Kerepesi temetőbe. Kossuth világra szóló nagysága előtt hódolt a nemzet, a haza Atyja előtt, aki szavával felgyújtotta a közönyben tespedő nemzetet, hogy megvalósítsa a „legnagyobb magyar“, gróf Széchenyi István álmait. Antal István propagandaminiszter szabadkai beszédében az ország szíve szó alt meg:

„Az ország most készül méltóképpen megemlékezni a nagy magyar hőrosz halálának ötvenedik évfordulójáról most amikor Kossuth Lajos szellemi és politikai hagyatéka soha mélyebb értelmű és soha időszerűbb nem volt a magyarság számára. A magyar szabadság és függetlenség, a magyar ellenállás és a magyar népi politika gondolata — ez a három kiemelkedő

Maróthy Jenő „Kézfogó“ című népszínművének előadása Kikindán

Az „Előre“ Kikinda BMKSZ fiókjának sportegyesülete nagy-sikerű színműelőadást rendezett március hó 4. és 5-én a Nemzeti szálló nagytermében. Ez alkalommal zsufolt nézőtér előtt került bemutatásra Martóthy Jenő „Kézfogó“ című háromfelvonásos népszínműve. Az előadás erkölcsi és anyagi sikerét már előre biztosította az a tény, hogy, hogy abban Kikinda városának legjobb műkedvelői vállaltak szerepet s így ők is, közreműködésükkel elősegítették az „Előre“ SE sportbeli tevékenységének anyagi biztosítását.

Kellemes meglepetésben volt része ez alkalommal a kikindai nézőközönségnek, mert Galambos Mihály öregbíró szerepét Kis Lajos alakította kiválóan és megmutatta, hogy hosszú szünet után sem felejtette el miként kell egy színpadi szerepet alakítani. Markáns alakjával, kimért hanghordozásával teljesen hű megtestesítője volt a magyar falu első emberének. Reméljük e szereplése után, ismét gyakrabban fogjuk a színpadon látni. Gonda János szerepében Horváth István a töle megszokott jó játékával nagyban hozzájárult a színdarab erkölcsi sikeréhez. Gondáné szerepében István Erzsébet mutatott jó játékot. A Gonda fiu, Andris szerepében István Mihály mit gyakorlott műkedvelő, ez alkalommal is bebizonyította, hogy a kikindai műkedvelők legjobbjai közé tartozik. Énekszámait sok tapsot arattak. Káposztás Péter alakját Együd József sikeresen alakította, míg Káposztásné szerepében Karácsonyi Mihályné biztos és ügyes játékával hűen adta vissza, hogy tulajdonképpen „ki az ur a házban“. A közönség soraiban sok derűtséget váltott ki jól megjátszott jeleneteivel. Káposztásék Erzsikéjének szerepében Mák Juliska játszott és feladatát könnyedséggel és hibátlanul oldotta meg. De bájos jelenség volt Sípós Mária is az árvalány szerepében. Kellemesen csengő hangjával és jó alakításával megszerzte a közönség tetszését. Re-

kossuthi eszme — a mai magyar nemzedéknek is elétartalmat, aktivitást kell, hogy jelentsen!“

Igen, a halhatatlan turini remete dicső emléke előti kegyelettel áldoz minden igaz magyar. Az egész ország méltóképpen készül ünnepelni egyik legnagyobb fiát. A nemzeti Színház Hegedüs Lóránt Kossuth-dramáját ujtja fel, a rádió a Magyar Művelődés Háza és az ország jelentős kulturegyesületei ünnepi előadásokkal és felolvasásokkal hódolnak emlékének. Kossuth-Albumban foglalják össze a nagy államférfi életét és gondolatait, valamint a magyar közgazdasági élet megteremtéséért buzgólkodó munkásságát. Ady Endre versét idezzük a magyar nacionalizmus egyik legnagyobb vezéralakjának halála évfordulójára:

Ha lesz oly kor, hogy a népek előtt
A nemzet és haza összeomolt
S nem lesz hon, csak világ, — a
magyarnak
Lesz hazája, mert Kossuthja volt!...

méljük, hogy a siker után, a jövőben e fiatal műkedvelőt többször láthatjuk majd a színpadon és bebizonyítja, hogy van a műkedvelőknél is ifjusági utánpótlás. Kovács Ferkét, a szegény legény szerepében a régi gárda kiváló tagja Kószó József alakította nagy tudással. Karácsonyi Mihály pedig mint a falu tanácsadója megmutatta miként lehet jó humorral a tudálékos fiu bölcselkedő nehéz szerepét jól megjátszani. Gyömbér Rózi Varga néni szerepében elsőranguan személyeítette meg a falu pletykájának szerepét. Legtöbb tapsot is ő kapta, amit meg is érdemelt, mert sok élénkséget vit a darabba. A napszámos szerepében igen jó volt Szabó István. Kár, hogy ennek a tehetséges szereplőnek ez alkalommal csak kis szerep jutott. De ezzel is példát mutatott, nem csak főszerepeket kell elvállalni, hanem kis szerepben is lehet elsőrangú alakítást nyújtani. A többiek Gyurcsy Mária, Horváth Franciska, Német Mária, Oláh János. Negyela Ilona, Negyela Sándor, Hódy Mihály, Moldvay Gyula és Barna János tudásuknak legjavát adták és így nagyban hozzájárultak az előadás sikeréhez.

Minden színdarabnak nehéz sügó szerepét Porta Jakab látta el, nagy gyakorlattal. Míg a kiváló rendezésért dr. Rehák Lászlónét illeti az elismerés, kinek segítőtársa Griffatong Jenő volt. Mindketten fáradságot és időt nem kímélve dolgoztak heteken keresztül, csak hogy a darabot sikerre vigyék.

Köszönetnyilvánítás

Mindazoknak; akik feljthet len férjem, apárk és testvér

HERMANN ARTHUR

elhalálózása alkalmából részvét-nyilvánítákkal, közorú és virágadományokkal, valamint a temetésén való megjelenésükkel nagy fájdalomkat enyhíteni igyekeztek különösképpen az egyházi énekkarnak gyászénekeiért ezúton mondunk hálás köszönetet.

A gyászoló család.

HIREK

Vasárnap	Márc 31 nap
12	Kat. A3. Oculi Prot. A3. Gergely
Hétfő	Kat. Szabin †† Prot. Csongor
Kedd	Kat. Matild †† Prot. Matild
Szerda	Kat. Nemzeti ünnep Prot. Nemzeti ü.
Csütörtök	Kat. Geréb †† Prot. Henriette
Péntek	Kat. Patrik pk. ††† Prot. Gertrud
Szombat	Kat. Sándor pk. †† Prot. S. Ede

Időjárás: A hó eleje esős, hűvös 10-17 között meleg, száraz idő. A hó végén sok eső. — Március hó 12-én a nap kel 6:04 és nyugszik 17:45 órakor, március hó 18-án 5:52 kel és 17:53 órakor nyugszik. 20 perccel hosszabbak a nappalok. — **Moldváltozások:** Első negyed 1-én 21 óra 40 perccor. Holdtölte 10-én 1 óra 28 perccor. Utolsó negyed 17-én 21 óra 5 perccor. Ujhold 24-én 12 óra 36 perccor. Első negyed 31-én 13 óra 34 perccor. — Tavasz kezdete 20-án 19 órakor.

Ma a Czikajló gyógyszertár Gőringgasse (Fő ucca) tart éjjeli szolgálatot.

Délben fél egytől 2 óráig csak az ügyeletes gyógyszertár van nyitva, a többi ezen idő alatt bezár.

A munkásbiztosító ügyeletes orvosa Beckserek (Nagybeckserek) egész területére szombat este 6 órától, hétfő reggel 6 óráig dr. Sztakity Momir lakik Horthy Miklós ucca 51. szám alatt.

Március idusa!

Nap a magyar égen, itt vagy, újra itt vagy, megjöttél merészen, szebb magyar jövőnkért kemény harcra készen, mindent feláldozó mindenre elszántan, délcég leventeként, fiatalos bátran!

Március Idusa! Szent tűz, remény, élet! Hü magyar lélekkel köszöntlek ma téged!

Megjöttél merészen! Jégbilincset törted, bárhogy csikorgott is, dult a fagy körötted, az a fagyos közöny, mely csak magát látja s minden lendületnek akadály, gátja!

Március Idusa! Szent tűz, remény, élet! Magyar sorsállással fogok kezet véled!

Megjöttél merészen, mint vihart hordó szél, mi szikrát ragadni s lángra gyújtani nem fél és tüzesőt szórva zug a világon át, s mi nyomán fellángol, az élet: a szabadság!

Március Idusa! Szent tűz, remény, élet! Hogy harcosoddá tégy, szívem nyujtom néked!

Megjöttél merészen, rügybontó erőben, hogy meg ne tünj erőt álmos heverőben, hogy szent harcban szálljon az ész, a szív, a kard, hogy újra nagyvá tedd csatáin a magyarat!

Március Idusa! Szent tűz, remény, élet! Harcos rajongással ölekezem véled!

Megjöttél merészen, tette gyújtó tuzzel! Szürke gond az egünk;

IRODALOM

Rovatvezető: KRISTÁLY ISTVÁN, a BMKSz írói szakosztályának elnöke

GYERMEKFEJEK

gord felhőit üzd el, s mire Isten sarkal, ezer éve akar: harc tüzétől izzék, lángoljon a magyar!

Március Idusa! Szent tűz, remény élet! Nagy tüzcsovád legyek, csak e vágytól égek!

Megjöttél merészen te délceg levante, aki szent esküjét ma terád letette, s akivel, halld, mi is szent, nagy esküt teszünk: gyávák, megalkuvók nem, soha nem leszünk!

Március Idusa! Szent tűz, remény, élet! Minden harcra készen, ölelkezem véled!

Halálozás. Mint Budapestről jelentik, dr. Ripka Ferenc volt főpolgármester 73. éves korában meghalt. Dr. Ripka hét éven át állt Budapest város élén, mint főpolgármester.

Lakásigény szabályozása. Budapest város lakáshivatala a lakásrendelettel összefüggésben pót-lólag elrendelte, hogy minden egyes önálló, csak egy szobát igényelhet magának lakásul.

Elvesztett pénztárca és katonai dohányjegy. Kérem a becsületes megtalálót adja le a Torontál kiadóhivatalban, a pénzt megtarthatja.

Házialkalmazottak ellenőrzése. A román kormány törvény hatályával bíró rendelettel szabályozta a házialkalmazottak ellenőrzését. A cél az alkalmazottak és munkaadók közötti viszony rendezése. Zsidók nem alkalmazhatnak nem zsidó házimunkást, szolgát vagy cselédet.

Két forradalom című folytatásos regény részletünk mai számunkból anyagtorlódás következtében elmarad.

Millió lopás. Párisban, 25 Louis le Grand uccában fegyveres banditák betörték Jean Larde régiségkereskedő üzletébe és onnét elraboltak két millió frank értékű aranypénzeket és egy sorozat értékes bélyeget.

Zsidóvándorlás. A Cumhuriyet török lap közlése szerint március elején 100 magyar és bolgár zsidó utazott át Törökország területén Palesztinába.

Pézérmek kibocsátása. A magyar pénzügyminiszter rendelete alapján újabb 30 millió pengő értékű 10 és 20 filléres acélpénzérmekeket veretnek és bocsátanak forgalomba.

Nagy sereg játszik az utca porában. Az őszi nap melege olyan, mint anyánk szemének szelid melege — mikor magához ölel bátorítón: gyermekem... anyám van veled. Sietős parasztkocsik mennek jönnek... porfelhő kavargó az utcán, de a por most nem olyan lehelletkönnyű: nincs szárnya, mint a nyári napsütésben... nem szállong olyan csapongón, ezerszínben... Ősz van: halódik a por is.

Most, mikor a gyerek feldobja — egy csomóban hull le. Nagyon zuhan, mert hideg már. Kihűlt. A gyerekek is érzik ezt. Szomorúan néznek a porra: miért nem repül úgy, mint nyáron? ... Gondolják: milyen különös is a por... És talán sejtik is a por megrendítő tragédiáját: csirákat ringató szárnyalását és összeomló, porbaomló világok néma csendjét... De a gyerek az életkedv friss sugara, nem csodálkozik hát, hanem új játékba kezd. És hangos lesz az utca kacajától és élő a gyermekek kedves viháncolásától.

Az elmenők megállanak egy pillanatra. Szemükben valami régi derű sugarasodik: emlék!... Hiszen ők is voltak gyerekek... Ők is játszottak a porral... Felhajítva azt a magasba... És ő, milyen csodálatos: van, akinek a pora száll fenn, magasan, sugarasan, mint egy elérhetetlen fény, mint a nyári életszárnyas, könnyű futásu por... És van: aki lezuhant szárnyatalanul, mélyen, hidegen, ő zín...

Az ároksparton egy kis fiú ül és nézi a játékot. Nézésében nincsen semmi csodálkozás, semmi vágy... Fáradt, mintha valami nagy utról jött volna. S úgy, ahogy ül: mosolytalanul és vágytalanul — valami fájást hint szét maga körül...

Megkérdem tőle: — Mi a neved kis fiú?

— Pista... (Értelen hang, nincs mögötte semmi... Kihűlt por a hangja.)
— Miért nem játszol te is?
— Vállat von, fel se néz.
— Nincsenek pajtásaid?
— Vannak...
— Hát akkor miért nem játszol?
— Nincs apám...
— Ó, szegény kis gyerek te! Hát azért nem játszol, mert nincs apád...
— Ismerted apádat?

A gyerek szeme különös csillogást kap, valami átfénylik a szemén... a hangja is előbb... fuldokló...

— Ismertem...
Aztán a szemét ellepik a könnyek: a megfénylő emlékezés áldott buzaszeméi... az ajkai szélén örvénylő szavak kinja... jobb kezével behajlíja a bal keze három ujját és mutatja, hogy kétszer... ennyiszor látta apját...

Nem szóval mondja, ami elszűn, elmúlik, hanem szobrot farag, megteremt magának az örök vágyba testesült nagy szenvedést... önmagába ássa, a tőle elválaszthatatlan testébe az apját... Akit ennyiszor... kétszer látott életében... és két ujjá úgy világít a por fölött, mint az eskü két remegő gyermekujjba öntött tiszta elmulthatatlansága...

Uj gyerek jött az iskolába. A kis diákok hívják, hogy jöjjön ő is játszani velük. De az leült a folyosó lépcsőjére, összecsupott ajakkal. De a kis gyerekek barátságosak és megérik, ha valamelyiküknek bánata van és őszinte kis szívük melegével

enyhíteni törekszenek azt. Most is így van Egy-kis diák odamegy a szótlanul üldögélőhöz és megkérdi: miért vagy olyan szótalan!

A fiú elmosolyodik különös, szótalan szomorúsággal.

Ebben a pillanatban egy eltévedt labda a gyerek mosolygó arcába vágódik és orra, szája vérezni kezd... De, csodálatos: nem sir, nem szól most se...

— Fáj? — kérdezi egy gyerek a sok közül, akik odafutottak.

A fiú, mintha felelne, fejével int: igen.

És a gyerekek megérik: nem tud szólni — mert néma.

A szívaj rögtön megszűnt, mindenki némán áll. Senki sem szól egy szót sem. Sejtik, hogy ennek a szegény gyerekeknek fáj az ütés, de még jobban fáj: a szó...

A hangtalan fájás titkokat feltépi sebé dermed a szomorú gyermekarcokra. Nehezen lépve mulanak a vérző pillanatok. A gyermekszemekben már már feloldhatatlan sziklává merevedik az életi-kegyetlen mélye...

A gyerekseregből azonban kilép egy fiúcska és sebetmélyítő szó helyett megsimogatja a gyerek vérző fejét, a másik kezével meg átöleli... És a többiek is mind köréje sereglegnek, hogy átvegyék a távolságokat áthidaló jelet: az ölelést... És a mérhetetlen mélység másik partjáról feléjük indult a néma gyerek... Ő is ölelésre emeli a kezét... most már tud beszélni ő is...

A tanteremben egy üres pad megállítja a tanító tekintetét...

A gyerekek is észreveszik az üres padot. Feszült, halotti csendben nézik. A Jóska még mindig beteg? — kérdi a tanító.

— Meghalt... feleli egy kis diák. Valami jéghidegen átmetsződik a termen. Mély, kegyetlen hallgatás rombol a kis gyermekek szemében...

És a tanító érzi — hogy ezt a rettenetes hallgatást, ami negyven gyermek lelkében rombolja az élet friss hajtásait, neki le kell győznie... Győznie kell most: még a halál felett is!... Győznie, hogy negyven kis gyermek élni tudjon újra!

Vigyétek ki ezt a padot! — parancsolja. Mind vinni akarja.

A padot kivitték. A halálos árkok betemetik az összetolt padok. És a nagy árny felderült a mosolygó gyermekszemekben. Megszűnt a nagy űr, ahol előrvénylet egy kis élet. Ahova most néznek a kis diákok: mindenütt ők vannak — az élet!

A tanító nézi őket... a mosolygó életet... és csak most érzi meg a por megrendítő tragédiáját: csirákat ringató szárnyalását és összeomló, porbaomló világok néma csendjében is sebezhetetlen fényét... ami úgy világít a por fölött, mint az eskü két remegő gyermekujjba öntött csillogos elmulthatatlansága...
Kristály István.

Színműirodalom ellenőrzése

Szófia, márc. 14.

Az általános tisztogatási munkák során a bolgár közművelődésügyi miniszter az országban előadásra kerülő színművek ellenőrzését is elrendelte. A legfőbb ellenőrző állomás a kultuszminisztérium. A minisztériumban külön osztályt szerveztek. Minden előadásra szánt, illetve tervezett színmű a közművelődésügyi minisztérium színműügyi osztályához terjesztendő be és csak olyan színdarab kerülhet előadásra, amelyet a minisztérium jóváhagyott.

Jókarban levő, modern, szürke párnázott

gyermek sportkocsi

eladó.

Pakai Mihály, Becskerek, a főpostával szemben (Demkó-ház). 277

SPORT

A BMKSz teke-szakbizottság hivatalos közleményei

A Tekebizottság az 1944. március 1-én megtartott ülésén a következő határozatokat hozta:

1. A teke-bajnokság tavaszi fordulóját 1944 március 26-iki kezdettel megindítja. A tavaszi sorolás a következő:

Március 26-án Nagybecskereken Hajrá—Lehel.

Április 2-án Törökbecsén Turul—Hajrá.

Április 16-án Törökkanizsán Tisza—Turul.

Április 23-án Törökbecsén Turul—Lehel.

Április 30-án Nagybecskereken Hajrá—Olympia.

május 7-án Felsőmuzslyán Lehel—Tisza.

Május 14-én Torontáltordán Olympia—Tisza.

Május 21-én Törökkanizsán Tisza—Hajrá.

Május 21-én Felsőmuzslyán Lehel—Olympia.

Június 4-én Torontáltordán Olympia—Turul.

2. A Teke-szakbizottság tekintettel a bajnoki szezon kezdetére minden szezondélután 5 órakor a BMKSz Központi iroda helyiségeiben (Demkó-ház) ülést tart és felhívja a résztvevő egyesületek megbízottjait, hogy az üléseken résztvegyenek.

3. A Szakbizottság a bajnokság megindulása előtt játékvezetői vizsgát fog tartani. Mindegyik résztvevő egyesület két játékvezetővel kell hogy rendelkezzen. Felhívja mindazon egyesületeket, amelyek két vizsgázott játékvezetővel nem rendelkeznek, hogy játékvezetőjelöltük nevét sürgősen közöljék a Teke-szakbizottsággal és a jelölteket a megtartandó vizsgára, amelynek időpontját később közöljük, küldjük be.

4. Tudomásul veszi, hogy a tordai Olympia tekeszakosztálya Horváth István gyakorló, játékvezetőt törölte tagjai sorából.

Weitner Pál. s. k. előadó.

A szerkesztésért és kiadásért felel

Üzvegy dr. Mara Jenőné

Uri (Herren) ucca 7.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Becskerek (Nagybecskerek)

Sepp Kraft (Zápolya) ucca 3.

A Női Tábor örökbe adna egy 3 hónapos

leánygyermeket.

KITÜNŐ állapotban lévő, budapesti gyármányu, fedél nélküli

HINTÓ ELADÓ

Megtekinthető: Aradaci utca 15. szám alatt. 279

Dughagymáért

276

adók káposzta-, kalaráb- és kelmagot.

OSZTÓ ERNŐ, Becze kerf.

Hengerprézen

10%-ért. préssel VIASKOT és elad egy 24x35 tálcaprést.

281 Deli András, Debelyácsa.